

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПІВДЕННЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

від 01.08.2024 р.

м. Одеса

№65/33-рк/к

Комунальне підприємство
«Санітарна очистка міста»

вул. Михайлівська, 2,
м. Вознесенськ,
Миколаївська область, 56500

Про припинення дій, які
містять ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

1. Предмет рекомендацій

- (1) Дії комунального підприємства «Санітарна очистка міста» містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів, які полягають в укладенні після 15.08.2023 та в 2024 році зі споживачами договорів з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, договорів з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, які не відповідають умовам типових договорів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами», яка діяла на момент укладення договорів.

2. Суб'єкт господарювання, якому надаються рекомендації

- (2) Комунальне підприємство «Санітарна очистка міста» (далі – КП «СОМ») (ідентифікаційний код юридичної особи «Інформація з обмеженим доступом»; місцезнаходження: «Інформація з обмеженим доступом»).
- (3) Відповідно до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності КП «СОМ» за кодом КВЕД 38.11 є: Збирання безпечних відходів.
- (4) У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «СОМ» є суб'єктом господарювання.

3. Процесуальні дії

- (5) Відповідно до статей 3, 7, 17 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктів 3, 8 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482, Південним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) здійснюється в межах Миколаївської області державний контроль за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства про захист економічної конкуренції на регіональному ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.
- (6) Відділенням на адресу КП «СОМ» надіслано вимогу від 10.01.2024 № 65-02/36 про надання інформації, на яку листом від 25.01.2024 № 39 (вх. від 06.02.2024 № 65-01/280) надано інформацію (пояснення та копії документів); вимогу від 06.05.2024 № 65-02/1050е про надання інформації, на яку листами від 24.06.2024 № 275 (вх. від 01.07.2024 № 65-01/1772), від 01.07.2024 № 291 (вх. від 02.07.2024 № 65-01/1785) надано інформацію (пояснення та копії документів).

4. Визначення монопольного (домінуючого) становища

- (7) Аналіз та дослідження становища КП «СОМ» на ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів здійснювалось відповідно до вимог Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – Методика).

4.1.1. Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- (8) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

4.1.1.1. Суб'єкт господарювання

- (9) Згідно з пунктом 3.4 Методики визначення складу групи суб'єктів господарювання здійснюється шляхом установаження переліку незалежних суб'єктів господарювання, до складу яких входить суб'єкт (суб'єкти) господарювання, що випускає(ють), постачає(ють), продає(ють), придбаває(ють), споживає(ють), використовує(ють) конкретний товар (продукцію, роботи, послуги).
- (10) КП «СОМ» є суб'єктом господарювання згідно із Законом України «Про захист економічної конкуренції».
- (11) Об'єктом аналізу є КП «СОМ» – суб'єкт господарювання, який здійснює діяльність на ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.

4.1.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

- (12) Об'єктом аналізу є послуга з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.

4.1.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище.

4.1.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання.

- (13) Відповідно до пункту 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (14) Товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище КП «СОМ», є послуга з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.
- (15) Відповідно до пункту 4.2. Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

4.1.2.2. Споживчі характеристики

- (16) Відповідно до підпункту 4.2.1 пункту 4.2. Методики споживчі характеристики товару визначаються за функціональним призначенням, фізичними, технічними та експлуатаційними характеристиками, ступенем новизни товару.
- (17) Відповідно до пунктів 26, 28, 36 частини першої статті 1 Закону України «Про управління відходами» побутові відходи - змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картону, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання, відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств. Побутові відходи не включають відходи промисловості, сільського і лісового господарства, рибальства та аквакультури, резервуарів для септиків, каналізаційних мереж та відходи їх оброблення, включаючи осад стічних вод, транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився, відходи будівництва та знесення, вуличний змет, медичні відходи; послуга з управління побутовими відходами - операції із збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів, а також діяльність, пов'язана з організацією роботи системи управління побутовими відходами, що здійснюється виконавцем послуги з управління побутовими відходами.
- (18) Згідно з пунктом 5 частини першої статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» житлово-комунальні послуги - це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та/або перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил, що здійснюється на підставі відповідних договорів про надання житлово-комунальних послуг.
- (19) Виходячи з положень статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», послуга з управління побутовими відходами віднесена до комунальних послуг.
- (20) Відповідно до частини першої статті 33 Закону України «Про управління відходами» послуга з управління побутовими відходами є комунальною послугою і надається відповідно до законодавства про житлово-комунальні послуги та правил, встановлених Кабінетом Міністрів України, з урахуванням регіональних та місцевих планів управління відходами та правил благоустрою населеного пункту.
- (21) Відповідно до частини другої статті 33 цього ж Закону до складу послуги з управління побутовими відходами входять операції із збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів.

- (22) Механізм надання суб'єктами господарювання у сфері управління відходами незалежно від форми власності послуги з управління побутовими відходами у містах, селищах і селах визначено Правилами надання послуги з управління побутовими відходами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами» (далі – Правила № 835).
- (23) Згідно з пунктом 3 Правил № 835 до складу послуги з управління побутовими відходами входять операції із збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів, а також діяльність, пов'язана з організацією роботи системи управління побутовими відходами, що провадиться виконавцем послуги.
- (24) Основною споживчою властивістю послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів є наявність у суб'єктів господарювання транспортних засобів спеціального призначення.

4.2.1.2. Умови споживання

- (25) Умови споживання послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів визначені Законами України «Про житлово-комунальні послуги», «Про управління відходами», постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами».
- (26) Вказаними нормативно-правовими актами передбачено надання послуги з управління побутовими відходами, зокрема, в частині збирання та перевезення побутових відходів виключно на договірних засадах.
- (27) Відповідно до частини сьомої статті 33 Закону України «Про управління відходами» виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори із споживачами послуги.
- (28) Пунктом 24 Правил № 835 передбачено, що послуги надаються споживачеві згідно з умовами договору, що укладається відповідно до типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами відповідно до статей 13 і 14 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»:
- 1) за моделями організації договірних відносин:
 - індивідуальний договір (публічний договір приєднання) - укладається з індивідуальним споживачем відповідно до типового індивідуального договору про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - колективний договір - укладається від імені всіх співвласників багатоквартирного будинку управителем або іншою уповноваженою співвласниками особою за рішенням співвласників відповідно до типового колективного договору про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - 2) за категоріями споживачів:
 - договір з індивідуальним споживачем - укладається із співвласником багатоквартирного будинку, власником будівлі (зокрема власником індивідуального садибного житлового будинку) або за згодою власника іншою особою, яка користується будівлею і отримує послугу з управління побутовими відходами для власних потреб та з якою або від імені якої укладено договір, відповідно до типового договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - договір з колективним споживачем - укладається з юридичною особою, що об'єднує споживачів у будівлі та в їх інтересах укладає договір про надання послуги відповідно до типового договору з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами.
- (29) Пунктом 25 Правил № 835 визначено, що співвласники багатоквартирного будинку (об'єднання співвласників багатоквартирного будинку) самостійно обирають один із

договорів про надання послуги з управління побутовими відходами, визначених абзацом третім підпункту 1 або абзацом третім підпункту 2 пункту 24 цих Правил, а у разі неприйняття ними рішення та неукладення з виконавцем послуги відповідного договору укладають індивідуальний договір про надання послуги з управління побутовими відходами, що є публічним договором приєднання.

- (30) Таким чином, умовами споживання послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів є укладання договорів між виконавцем та споживачем цієї послуги.

4.2.1.3. Умови реалізації

- (31) Відповідно до частини третьої статті 33 Закону України «Про управління відходами» суб'єкти господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
- (32) Виконавчий орган місцевої ради на конкурсних засадах може визначити декількох суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів, на території територіальної громади за територіальним принципом та/або за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні).
- (33) Відповідно до пункту 6 Правил № 835 суб'єкти господарювання, які здійснюють операції із збирання та перевезення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування на конкурсних засадах відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України порядку згідно з частиною третьою статті 33 Закону України «Про управління відходами». Виконавчий орган місцевої ради на конкурсних засадах може визначити декількох суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів, на території територіальної громади за територіальним принципом та/або за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні).
- (34) Згідно з наказом управління житлово-комунального господарства та комунального будівництва Вознесенської міської ради (далі - Управління) від 11.04.2023 № 70 «Про визначення переможця за результатами конкурсу щодо визначення надавача послуг із збору та вивезення твердих побутових відходів на території територіальної громади міста Вознесенська» КП «СОМ» визнано переможцем конкурсу щодо визначення надавача послуг із збору та вивезення твердих побутових відходів.
- (35) 14.04.2023 між Управлінням та КП «СОМ» укладено договір про надання послуг із збору та вивезення твердих побутових відходів на території територіальної громади міста Вознесенська № 70 зі строком дії 5 років.

4.2.1.4. Ціна

- (36) Відповідно до частини першої статті 191 Господарського кодексу України (далі – ГК України) державні регульовані ціни запроваджуються Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, державними колегіальними органами та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень у встановленому законодавством порядку.
- (37) Частиною першою статті 10 Закону України «Про ціни і ціноутворення» визначено, що суб'єкти господарювання під час провадження господарської діяльності використовують вільні ціни та державні регульовані ціни.
- (38) Частиною першою статті 10 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що ціни (тарифи) на житлово-комунальні послуги встановлюються за домовленістю сторін, крім випадків, коли відповідно до закону ціни (тарифи) є регульованими. У такому разі ціни (тарифи) встановлюються уповноваженими законом державними органами або органами місцевого самоврядування відповідно до закону.
- (39) Пунктом 1 рішення виконавчого комітету Вознесенської міської ради від 10.06.2022 № 140 «Про встановлення скоригованих тарифів на послуги з поводження з побутовими відходами

для населення» (далі – Рішення № 140) КП «СОМ» встановлено скоригований тариф на послуги з поводження з побутовими відходами для населення: 38, 13 грн - з 1 особи на місяць для мешканців впорядкованих багатоповерхових будинків при нормі накопичення 2, 702 м³ твердих побутових відходів на 1 людину в рік; 42, 80 грн - з 1 особи на місяць для мешканців індивідуальних приватних будинків при нормі накопичення 3, 033 м³ твердих побутових відходів на 1 людину в рік; 48, 18 грн - з 1 особи на місяць для мешканців індивідуальних приватних будинків при нормі накопичення 3, 414 м³ твердих побутових відходів на 1 людину в рік.

- (40) Рішення № 140 набрало чинності з 15.06.2022 та діє наразі.
- (41) Пунктом 1 рішення виконавчого комітету Вознесенської міської ради від 10.06.2022 № 141 «Про встановлення скоригованих тарифів на послуги з поводження з побутовими відходами для бюджетних установ, інших споживачів» (далі – Рішення № 141) КП «СОМ» встановлено скоригований тариф для надання послуг з поводження з побутовими відходами: для бюджетних установ, закладів, організацій – 177, 42 грн за 1 м³ твердих побутових відходів, з урахуванням ПДВ; для інших споживачів - суб'єктів господарювання в розмірі 225, 80 грн за 1 м³ твердих побутових відходів, з урахуванням ПДВ.
- (42) Рішення № 141 набрало чинності з 15.06.2022 та діє наразі.
- (43) Отже, кінцеві споживачі не мають можливості впливу на ціну вказаної вище послуги, у тому числі під час врегулювання договірних відносин, оскільки тарифи на таку послугу встановлює орган місцевого самоврядування, зокрема, виконавчий комітет Вознесенської міської ради.
- (44) Таким чином, послуга з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів надається КП «СОМ» на платній основі, а отже, є товаром, щодо якого визначається монополіне (домінуюче) становище КП «СОМ».

4.2.2. Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)

- (45) Відповідно до пункту 36 частини першої статті 1 Закону України «Про управління відходами» суб'єкт господарювання у сфері управління відходами - юридична особа або фізична особа-підприємець, що здійснює збирання, купівлю, зберігання, перевезення, відновлення та/або видалення відходів відповідно до законодавства.
- (46) Відповідно до частини п'ятої статті 33 Закону України «Про управління відходами» виконавцем послуги з управління побутовими відходами є суб'єкт господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку, або адміністратор послуги з управління побутовими відходами.
- (47) Згідно з абзацом другим пункту 2 Правил № 835 виконавець послуги - суб'єкт господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку, або адміністратор послуги.
- (48) Отже, КП «СОМ» є виконавцем послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.
- (49) Відповідно до абзацу п'ятого пункту 2 Правил № 835 споживач - індивідуальний споживач (фізична або юридична особа, яка є співвласником багатоквартирного будинку, власником будівлі (зокрема власником індивідуального садибного житлового будинку) або колективний споживач (юридична особа, що об'єднує споживачів у будівлі та в їх інтересах укладає договір про надання послуги з управління побутовими відходами).
- (50) Споживачами послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати цю послугу від КП «СОМ».

4.3. Визначення товарних меж ринку

- (51) Відповідно до пункту 1.3. Методики товар – це будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери).
- (52) Товарні межі ринку - товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.
- (53) Ураховуючи, що надання послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів здійснюється на платній основі, ця послуга є товаром.
- (54) Відповідно до пунктів 5.1-5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (55) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:
- подібність призначення, споживчих властивостей,
 - умов використання тощо;
 - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик,
 - якісних показників тощо;
 - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
 - відсутність суттєвої різниці в цінах; взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- (56) При проведенні дослідження необхідно враховувати, що взаємозамінні товари належать до групи однорідних товарів (товарних груп), які розглядаються споживачем як один і той же товар (товарна група), і які можуть бути стандартизовані або диференційовані.
- (57) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.
- (58) Послуга з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів за споживчими властивостями, умовами користування, технічними характеристиками, тощо не має товарів – замінників.
- (59) Споживачі не мають можливості вибору підприємства, яке надавало б аналогічну послугу, у зв'язку з тим, що послугу з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів надає конкретний суб'єкт господарювання, якого за результатами проведеного органом місцевого самоврядування (зокрема, виконавчим комітетом Вознесенської міської ради) конкурсу визнано переможцем, тобто споживачі можуть скористатися послугою лише КП «СОМ».
- (60) Оскільки послуга з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів є послугою, яка не має замінників, відтак у споживачів цих послуг відсутня альтернатива.
- (61) За таких обставин товарними межами ринку є послуга з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.

4.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

- (62) Відповідно до пункту 1.3. Методики територіальні (географічні) межі ринку - територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

- (63) Згідно з пунктом 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (64) Відповідно до абзацу четвертого пункту 4 Порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2023 № 918 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів», об'єкт конкурсу - визначена організатором конкурсу територія певного розміру та меж, на якій планується здійснення операцій із збирання відповідного виду побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні, відходи зелених насаджень) за джерелами їх утворення (домогосподарства та інші джерела, якщо їх відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств) та перевезення з відповідної території на об'єкти оброблення побутових відходів відповідно до правил благоустрою населеного пункту, регіональних та місцевих планів управління відходами.
- (65) Отже, особливістю послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів є її отримання безпосередньо у суб'єкта господарювання, який провадить цю діяльність на території, визначеній органом місцевого самоврядування.
- (66) Відповідно до умов договору про надання послуг із збору та вивезення твердих побутових відходів на території територіальної громади міста Вознесенька від 14.04.2023 № 70 КП «СОМ» надає послугу з управління побутовими відходами на такій території територіальної громади міста Вознесенька: м. Вознесеньк, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесеньського району Миколаївської області.
- (67) Також у листах від 25.01.2024 № 39, від 24.06.2024 № 275 КП «СОМ» зазначило, що ним надається послуга з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів в межах території територіальної громади міста Вознесенька, в яку входять м. Вознесеньк, с. Ракове та с. Новогригорівка.
- (68) Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів є територія м. Вознесенька, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесеньського району Миколаївської області.
- 4.5. Часові межі ринку**
- (69) Відповідно до пункту 1.3. Методики часові межі ринку - час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.
- (70) Відповідно до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
- (71) Виходячи із положень абзацу п'ятнадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пропозиція та попит на відповідні товари мають існувати протягом певного часу.
- (72) Згідно з інформацією, наданою КП «СОМ» листом від 25.01.2024 № 39, станом на 01.01.2024 підприємством укладено: договорів з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами - 16 210 з фізичними особами, 948 – з юридичними особами; 10 договорів з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами. Строк дії договорів - 1 рік з можливістю пролонгації.
- (73) Обсяг наданих КП «СОМ» в 2023 році послуг у вартісному еквіваленті склав: державні бюджетні установи – 366 184, 72 грн; місцеві бюджетні установи – 415 407, 75 грн; населення – 14 970 613 грн; інші споживачі (юридичні особи та фізичні особи-підприємці) – 8 895, 09 грн.

- (74) Відповідно до наданої КП «СОМ» листом від 01.07.2024 № 291 інформації, станом на 01.07.2024 підприємством укладено: договорів з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами - 16 236 з фізичними особами, 942 – з юридичними особами; 10 договорів з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами. Строк дії договорів - 1 рік з можливістю пролонгації.
- (75) Обсяг наданих КП «СОМ» станом на 01.07.2024 послуг у кількісному еквіваленті склав 46 862, 10 м³, вартісному еквіваленті: державні бюджетні установи – 192 033, 79 грн; місцеві бюджетні установи – 202 163, 29 грн; населення – 8 377 253, 41 грн; інші споживачі (юридичні особи та фізичні особи-підприємці) – 1 104 572, 82 грн.
- (76) КП «СОМ» є єдиним продавцем послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів у територіальних (географічних) межах м. Вознесеньська, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесеньського району Миколаївської області.
- (77) Таким чином, в період з 14.04.2023 (дата укладення між Управлінням житлово-комунального господарства та комунального будівництва Вознесеньської міської ради та КП «СОМ» договору про надання послуг із збору та вивезення твердих побутових відходів на території територіальної громади міста Вознесеньська) по червень 2024 року сукупність товарно-грошових відносин між КП «СОМ» та споживачами послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів в межах території м. Вознесеньська, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесеньського району Миколаївської області не зазнала істотних змін.
- (78) У зв'язку з цим, враховуючи термін дії вказаного вище договору між КП «СОМ» та органом місцевого самоврядування (5 років), часовими межами даного ринку визначено період з 14.04.2023 по червень 2024 року.

4.6. Визначення потенційних конкурентів

- (79) Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (80) Зважаючи на специфіку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів та її технологічну особливість, надання зазначеної послуги можливе лише при наявності транспортних засобів спеціального призначення, відповідного обладнання для організації надання цієї послуги.
- (81) Згідно з пунктом 7 частини другої статті 6 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавцями комунальних послуг, зокрема, послуги з управління побутовими відходами, є адміністратор послуги з управління побутовими відходами, а у разі його відсутності - визначений у встановленому законодавством порядку суб'єкт господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів.
- (82) Внаслідок специфічних особливостей ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів, а саме, визначення на конкурсних засадах суб'єкта господарювання для надання вказаної послуги на певний період часу (строк дії договору між виконавцем послуги та органом місцевого самоврядування), відповідно, конкуренція у вказаний період – відсутня.
- (83) Враховуючи те, що КП «СОМ» в період з 14.04.2023 по червень 2024 року було єдиним суб'єктом господарювання, що здійснювало діяльність на ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів в межах території м. Вознесеньська, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесеньського району Миколаївської області, відповідно, вказаний ринок має ознаки монополізованого,

конкуренція на ньому - відсутня. Отже, суб'єкти господарювання, які могли б бути потенційними конкурентами для КП «СОМ», відсутні.

4.7. Визначення бар'єрів вступу на ринок

- (84) Згідно з пунктом 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (85) Ринок послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів характеризується наявністю адміністративних бар'єрів, зокрема, виборювання права на здійснення діяльності з надання вказаної послуги на конкурсних засадах, економічних бар'єрів, зокрема, необхідністю наявності у суб'єктів господарювання у власності чи користуванні відповідного обладнання, спеціальних транспортних засобів для організації надання послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів (сміттевози, контейнери для збору твердих побутових відходів тощо). Тобто, підприємству необхідно мати відповідну матеріально-технічну базу для надання вказаної послуги.
- (86) Так, вхід на ринок нових суб'єктів господарювання можливий лише на виконання відповідного рішення органу місцевого самоврядування, прийнятого за результатами проведеного конкурсу щодо визначення виконавця послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів на певній території.
- (87) При цьому, вхід нового суб'єкта господарювання на ринок можливий лише за умови виходу з ринку діючого суб'єкта.
- (88) Установлено, що в період з 14.04.2023 по червень 2024 року послугу з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів у зазначених вище територіальних та товарних межах ринку надавало/надає лише КП «СОМ», яке працює одноосібно та безальтернативно, не зазнає конкуренції на цьому ринку.
- (89) Отже, КП «СОМ» є єдиним підприємством, яке надає вказану вище послугу в м. Вознесеньську, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесеньського району Миколаївської області, у споживачів та замовників послуги альтернатива в її отриманні відсутня.

4.8. Встановлення ознак монопольного (домінуючого) становища

- (90) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо: на цьому ринку в нього немає жодного конкурента; не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (91) Суб'єкти господарювання не зазнають значної конкуренції, якщо завдяки своїй ринковій владі мають здатність не допускати, усувати чи обмежувати конкуренцію, зокрема, обмежувати конкурентоспроможність інших суб'єктів господарювання або ущемлювати інтереси інших суб'єктів господарювання чи споживачів (пункт 10.3 Методики).
- (92) Виходячи з пункту 10.3 Методики, здатність КП «СОМ», яке є єдиним надавачем послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів на території м. Вознесеньська, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесеньського району Миколаївської області, диктувати свої умови при продажу товару є ознакою його ринкової влади.
- (93) Ураховуючи зазначене вище, на ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів КП «СОМ» в період з 14.04.2023 по червень 2024 року в територіальних (географічних) межах м. Вознесеньська, с. Ракове та

с. Новогригорівка Вознесенського району Миколаївської області мало ознаки монопольного (домінуючого) становища із часткою 100%, оскільки не мало жодного конкурента на цьому ринку.

5. Нормативно-правове регулювання

- (94) Відносини, що виникають у процесі надання та споживання житлово-комунальних послуг, регулюються Законом України «Про житлово-комунальні послуги».
- (95) Відповідно до пунктів 2, 5, 6, 13 частини першої статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:
- виконавець комунальної послуги – суб'єкт господарювання, що надає комунальну послугу споживачу відповідно до умов договору;
 - житлово-комунальні послуги – результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та/або перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил, що здійснюється на підставі відповідних договорів про надання житлово-комунальних послуг;
 - індивідуальний споживач - фізична або юридична особа, яка є власником (співвласником) нерухомого майна, або за згодою власника інша особа, яка користується об'єктом нерухомого майна і отримує житлово-комунальну послугу для власних потреб та з якою або від імені якої укладено відповідний договір про надання житлово-комунальної послуги;
 - споживач житлово-комунальних послуг – індивідуальний або колективний споживач.
- (96) Згідно з частинами першою та третьою статті 2 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» предметом регулювання цього Закону є відносини, що виникають у процесі надання споживачам послуг, зокрема, з управління побутовими відходами. Норми цього Закону застосовуються з урахуванням особливостей, встановлених законами, що регулюють відносини у сферах, зокрема, управління побутовими відходами.
- (97) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.
- (98) Частиною другою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що договори про надання житлово-комунальних послуг укладаються відповідно до типових або примірних договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону. Договори про надання комунальних послуг можуть затверджуватися окремо для різних моделей організації договірних відносин (індивідуальний договір, індивідуальний договір з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем, колективний договір) та для різних категорій споживачів (індивідуальний споживач (співвласник багатоквартирного будинку, власник будівлі, у тому числі власник індивідуального садибного житлового будинку), колективний споживач).
- (99) Згідно з частиною третьою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» істотними умовами договору про надання житлово-комунальної послуги є:
- перелік послуг;
 - вимоги до якості послуг;
 - права і обов'язки сторін;
 - відповідальність сторін за порушення договору;
 - ціна послуги;
 - порядок оплати послуги;
 - порядок і умови внесення змін до договору, в тому числі щодо ціни послуги;
 - строк дії договору, порядок і умови продовження його дії та розірвання.
- (100) Згідно з частиною другою статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавець комунальної послуги, який займає монопольне становище на ринку, за наявності

у нього технічних можливостей надання комунальної послуги не вправі відмовити в укладенні відповідного договору споживачеві чи іншій особі, яка відповідно до договору або закону укладає такий договір в інтересах споживача, якщо інше не передбачено законом.

- (101) Статтями 7, 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначені права і обов'язки споживачів, у тому числі індивідуальних, та виконавців комунальних послуг.
- (102) Так, відповідно до пункту 1 частини другої статті 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» індивідуальний споживач зобов'язаний укладати договори про надання житлово-комунальних послуг у порядку і випадках, визначених законом.
- (103) Відповідно до пункту 2 частини другої статті 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавець комунальної послуги зобов'язаний готувати та укладати із споживачем договори про надання комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов їх виконання згідно з типовим договором.
- (104) Згідно з абзацом першим частини першої статті 25 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживачі зобов'язані укласти договір про управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами, визначеним у встановленому законодавством порядку.
- (105) Частиною четвертою статті 25 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що послуга з управління побутовими відходами надається згідно з умовами договору, що укладається з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, Законом України «Про управління відходами» та вимогами правил надання послуг з управління побутовими відходами, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.
- (106) Відповідно до частини сьомої статті 33 Закону України «Про управління відходами» виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори із споживачами послуги.
- (107) Постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами» (діє з 15.08.2023) затверджені:
- Правила № 835;
 - типовий індивідуальний договір про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - типовий колективний договір про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - типовий договір з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - типовий договір з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами.
- (108) Згідно з пунктом 1 Правил № 835 ці Правила визначають механізм надання суб'єктами господарювання у сфері управління відходами незалежно від форми власності послуги з управління побутовими відходами у містах, селищах і селах.
- (109) Пунктом 24 Правил № 835 передбачено, що послуги надаються споживачеві згідно з умовами договору, що укладається відповідно до типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами відповідно до статей 13 і 14 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»:
- 1) за моделями організації договірних відносин:
 - індивідуальний договір (публічний договір приєднання) - укладається з індивідуальним споживачем відповідно до типового індивідуального договору про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - колективний договір - укладається від імені всіх співвласників багатоквартирного будинку управителем або іншою уповноваженою співвласниками особою за рішенням співвласників відповідно до типового колективного договору про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - 2) за категоріями споживачів:

- договір з індивідуальним споживачем - укладається із співвласником багатоквартирного будинку, власником будівлі (зокрема власником індивідуального садибного житлового будинку) або за згодою власника іншою особою, яка користується будівлею і отримує послугу з управління побутовими відходами для власних потреб та з якою або від імені якої укладено договір, відповідно до типового договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами;
 - договір з колективним споживачем - укладається з юридичною особою, що об'єднує споживачів у будівлі та в їх інтересах укладає договір про надання послуги відповідно до типового договору з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами.
- (110) Пунктом 25 Правил № 835 визначено, що співвласники багатоквартирного будинку (об'єднання співвласників багатоквартирного будинку) самостійно обирають один із договорів про надання послуги з управління побутовими відходами, визначених абзацом третім підпункту 1 або абзацом третім підпункту 2 пункту 24 цих Правил, а у разі неприйняття ними рішення та неукладення з виконавцем послуги відповідного договору укладають індивідуальний договір про надання послуги з управління побутовими відходами, що є публічним договором приєднання.
- (111) Відповідно до частини четвертої статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» з пропозицією про укладення договору про надання комунальних послуг або про внесення змін до нього (крім індивідуальних договорів, укладених відповідно до частини п'ятої статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги») може звернутися будь-яка сторона, надавши письмово другій стороні проект відповідного договору (змін до нього), складений згідно з типовим договором.
- (112) З огляду на зазначене, надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.
- (113) Договори про надання житлово-комунальних послуг повинні відповідати типовим або примірним договорам, форма яких затверджена Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону.
- (114) При цьому, саме на виконавця послуг законодавець покладає обов'язок забезпечення підготовки та укладення із споживачем відповідних договорів за законодавчо встановленою формою з визначенням відповідальності за дотримання умов їх виконання.

6. Обставини, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції

- (115) Листами від 25.01.2024 № 39 (вх. від 06.02.2024 № 65-01/280), від 24.06.2024 № 275 (вх. від 01.07.2024 № 65-01/1772) КП «СОМ» надало Відділенню вибірково копії укладених договорів з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами (фізичними особами та юридичними особами), договорів з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, які є діючими (інформація наведена в Таблиці 1).

Таблиця 1

№ з/п	Дата та номер договору	Споживач
<i>Фізичні особи (громадяни, ФОПи)</i>		
1.	12.12.2023 № 4507	Біблів І.В.
2.	01.01.2024 № 1004	ФОП Кофанова О.М.
3.	11.01.2024 № 509	ФОП Лопатко Г.С.
4.	02.04.2024 № 1140	ФОП Стрельцова О.Г.

5.	05.01.2024 № 4788	Сутурменко С.В.
<i>Юридичні особи</i>		
1.	01.01.2024 № 33	Комунальний заклад дошкільної освіти № 9 «Горобинка»
2.	22.01.2024 № 1	Комунальний заклад «Вознесенська спеціальна школа» Миколаївської обласної ради
3.	22.01.2024 № 1055	Автомобільний гаражний кооператив «Сигнал-2»
4.	01.02.2024 № 1248	ТОВ «Вигідна покупка»
5.	25.04.2024 № 336	Вознесенський райком профспілки працівників агропромислового комплексу
6.	01.05.2024 № 1150	ТОВ «РУШ»

- (116) Відділення встановило, що умови укладених КП «СОМ» після 15.08.2023 (дата набуття чинності постанови Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами») та в 2024 році договорів, які є діючими, з різними категоріями споживачів, не відповідають умовам типових договорів, форми яких затверджені Постановою КМУ № 835, що діяла на момент укладення даним комунальним підприємством договорів та продовжує діяти на теперішній час.
- (117) Так, до прикладу, за результатом аналізу договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами від 01.05.2024 № 1150, укладеного КП «СОМ» з ТОВ «РУШ», виявлено невідповідності Типовому договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, затвердженому Постановою КМУ № 835 (інформація наведена у Таблиці 2).

Таблиця 2

<i>Умови Типового договору (Типовий індивідуальний договір про надання послуги з управління побутовими відходами)</i>	<i>Умови договору в редакції КП «СОМ»</i>	<i>Наслідки невідповідності умовам Типового договору</i>
<i>Підпункт 5 пункту 13 «Виконавець зобов'язується» <u>самостійно</u> здійснювати перерахунок вартості послуги за весь період ненадання, надання не в повному обсязі або невідповідної якості, а також сплачувати неустойку (штраф) відповідно до пункту 23 цього договору</i>	<i>Підпункт 5 пункту 13 «Виконавець зобов'язується» здійснювати перерахунок вартості послуги за весь період ненадання, надання не в повному обсязі або невідповідної якості, а також сплачувати неустойку (штраф) відповідно до пункту 23 цього договору</i>	<i>Наявність в договорах умови в такій редакції змушує коло обов'язків виконавця, зокрема, не передбачає обов'язок виконавця <u>самостійно здійснювати перерахунок</u> вартості послуги за весь період ненадання, надання не в повному обсязі або невідповідної якості, що може призвести до невиконання, неналежного виконання виконавцем своїх обов'язків, уникнення ним відповідальності за порушення умов договору та вчинення дій, які непередбачені чинним законодавством, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів</i>
<i>Абзац четвертий пункту 23 «Відповідальність сторін за порушення договору»: у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості <u>виконавець здійснює</u></i>	<i>Абзац четвертий пункту 23 «Відповідальність сторін за порушення договору»: у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості <u>виконавець</u></i>	<i>Наявність в договорах умови в такій редакції зменшує обсяг обов'язків виконавця (<u>визначено право, а не обов'язок здійснити перерахунок вартості послуги</u>). Крім того, <u>не визначено</u></i>

<p><u>перерахунок</u> вартості послуги, а також <u>сплачує</u> <u>споживачеві</u> <u>неустойку (штраф)</u> у розмірі 0,01 відсотка середньодобової вартості споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуги), за кожен день ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості (за виключенням нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалася ліквідація наслідків аварій або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуги, що виникли з вини споживача)</p>	<p><u>має право здійснити перерахунок</u> вартості послуги, (за виключенням нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалася ліквідація наслідків аварій або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуги, що виникли з вини споживача)</p>	<p>відповідальності виконавця у вигляді сплати споживачеві неустойки (штрафу) у разі ненадання або надання послуги не в повному обсязі, зниження її якості з вини виконавця. Невключення до договору вказаних видів відповідальності виконавця може призвести до ущемлення інтересів споживачів у вигляді недоотримання коштів за результатами здійснення перерахунків їх вартості, а також обмеження права споживача на отримання визначеного законодавством розміру неустойки (штрафу)</p>
---	---	--

- (118) Аналогічні невідповідності містяться також в діючих договорах з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, укладених КП «СОМ» в 2024 році з іншими споживачами - юридичними особами та фізичними особами-підприємцями (договір від 01.01.2024 № 1004, укладений з ФОП Кофановою О.М., договір від 11.01.2024 № 509 з ФОП Лопатко Г.С., договір від 02.04.2024 № 1140 з ФОП Стрельцовою О.Г.; договір від 01.01.2024 № 33, укладений з комунальним закладом дошкільної освіти № 9 «Горобинка», договір від 22.01.2024 № 1 з комунальним закладом «Вознесенська спеціальна школа» Миколаївської обласної ради, договір від 01.02.2024 № 1248 з ТОВ «Вигідна покупка», договір від 25.04.2024 № 336 з Вознесенським райкомом профспілки працівників агропромислового комплексу), зокрема, що були надані Відділенню.
- (119) За результатом проведеного аналізу укладених КП «СОМ» з фізичними особами - громадянами договорів з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами (зокрема, для прикладу, договір від 12.12.2023 № 4507, укладений з Біблів І.В., договір від 05.01.2024 № 4788, укладений з Сутурменко С.В.), які є діючими, Відділення встановило, що їх умови дещо відрізняються від змісту договорів з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, укладених КП «СОМ» з юридичними особами та фізичними особами-підприємцями.
- (120) Поряд з цим, умови таких договорів також не відповідають Типовому договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, форма якого затверджена Постановою КМУ № 835, що діяла на момент укладення даним комунальним підприємством договорів та продовжує діяти на теперішній час.
- (121) Так, до прикладу, за результатом аналізу договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами від 12.12.2023 № 4507, укладеного з Біблів І.В., виявлено невідповідності Типовому договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, затвердженому Постановою КМУ № 835, інформація щодо яких наведена у Таблиці 3.

Таблиця 3

<i>Умови Типового договору (Типовий індивідуальний договір про надання послуги з управління)</i>	<i>Умови договору в редакції КП «СОМ»</i>	<i>Наслідки невідповідності умовам Типового договору</i>
--	---	--

<i>побутовими відходами)</i>		
<i>Підпункт 11 пункту 10 розділу «Споживач має право»:</i> отримувати повну та достовірну інформацію про безпечність об'єктів відновлення побутових відходів	Не передбачено	Відсутність у договорах такого розділу може призвести до порушення права споживача на отримання послуги належної якості за критеріями, визначеними законодавством
<i>Підпункт 5 пункту 13 «Виконавець зобов'язується»</i> <u>самостійно здійснювати перерахунок</u> вартості послуги за весь період ненадання, надання не в повному обсязі або невідповідної якості, <u>а також сплачувати неустойку</u> (штраф) відповідно до пункту 23 цього договору	<i>Підпункт 6 пункту 14 «Виконавець зобов'язується»</i> <u>сплачувати споживачу</u> у разі ненадання або надання не в повному обсязі послуг <u>неустойку</u> (штраф, пеню) у розмірі, встановленому відповідно до пункту 23 цього договору	Наявність в договорах умови в такій редакції звужує коло обов'язків виконавця, зокрема, не передбачає обов'язок виконавця <u>самостійно здійснювати перерахунок</u> вартості послуги за весь період ненадання, надання не в повному обсязі або невідповідної якості, що може призвести до невиконання, неналежного виконання виконавцем своїх обов'язків, уникнення ним відповідальності за порушення умов договору та вчинення дій, які непередбачені чинним законодавством, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів
<i>Підпункт 11 пункту 13 «Виконавець зобов'язується»</i> забезпечувати ліквідацію звалища змішаних відходів <u>протягом однієї доби</u> з моменту його утворення на контейнерному майданчику через недотримання графіка перевезення, а також <u>невідкладне проведення прибирання</u> в разі розсипання побутових відходів під час завантаження у спеціально обладнаний для цього транспортний засіб	<i>Підпункт 12 пункту 14 «Виконавець зобов'язується»</i> ліквідувати звалище твердих відходів у разі його утворення на контейнерному майданчику через недотримання графіка перевезення, проводити прибирання в разі розсипання побутових відходів під час завантаження у спеціально обладнаний для цього транспортний засіб	Відсутність у договорах такої умови може призвести до порушення права споживача на отримання послуги <u>своєчасно, у терміни</u> , визначені законодавством, та відповідної якості, визначеної законодавством
<i>Підпункт 12 пункту 13 «Виконавець зобов'язується»</i> проводити інформаційні кампанії для підвищення обізнаності громадськості з питань запобігання утворенню відходів та забрудненню навколишнього природного середовища	Не передбачено	Відсутність у договорі цієї умови може призвести до порушення права споживача на отримання послуг належної якості, що може призвести до ущемлення його інтересів
<i>Пункт 20 розділу «Тариф та порядок оплати послуги»</i> у разі тимчасової відсутності в житловому приміщенні (іншому об'єкті	Не передбачено	Відсутність у договорах такої умови може призвести до нарахування виконавцем необґрунтованої плати <u>в період тимчасової відсутності</u> в

<p>нерухомого майна) споживача та інших осіб понад 30 календарних днів споживач має право на несплату вартості послуги за такий період за умови подачі виконавцю заяви та документа, що підтверджує таку відсутність: довідки про фактичне місце проживання; довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; довідки, що підтверджує тимчасове перебування в лікувально-профілактичних і санітарно-профілактичних закладах; довідки, що підтверджує навчання в іншому місті; довідки, що підтверджує проходження військової служби; довідки, що підтверджує відбування покарання; документів, що підтверджують тимчасове перебування за кордоном</p>		<p>житловому приміщенні (іншому об'єкті нерухомого майна) споживача та інших осіб та, відповідно, додаткових фінансових витрат споживача</p>
<p><i>Абзац четвертий пункту 23 розділу «Відповідальність сторін за порушення договору» у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості виконавець <u>здійснює перерахунок вартості послуги, а також сплачує</u> споживачеві неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка середньодобової вартості споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуги), за кожен день ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості (за виключенням нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалася ліквідація наслідків аварій або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуги, що виникли з вини споживача)</i></p>	<p><i>Абзац п'ятий пункту 23 розділу «Відповідальність сторін за порушення договору» у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі послуг Виконавець <u>сплачує споживачу</u> неустойку (штраф, пеню) у розмірі 1% вартості послуг за договором за кожен окремий випадок</i></p>	<p>Наявність в договорах умов в такій редакції зменшує обсяг обов'язків виконавця (не визначено обов'язку здійснити перерахунок вартості послуги). Крім того, розмір пені не відповідає умовам типового договору, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів у вигляді недоотримання коштів за результатами здійснення перерахунків їх вартості, а також обмеження права споживача на отримання визначеного законодавством розміру неустойки (штрафу)</p>

(122) Таким чином, КП «СОМ» після 15.08.2023 та в 2024 році уклало зі споживачами - фізичними особами (громадянами) договори з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, що є чинними, які не відповідають формі Типового договору з індивідуальним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, затвердженій Постановою КМУ № 835.

- (123) Відсутність в договорах умов, якими визначено коло певних прав споживача, унеможливає їх реалізацію споживачем у порядку, визначеному законодавством, відповідно, відсутність певних обов'язків виконавця може призвести, зокрема, до порушення права споживача на своєчасне, безперервне отримання послуги належної якості, отримання споживачем від виконавця перерахунку вартості послуги за весь період її ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості. Крім того, це може призвести до нарахування виконавцем необґрунтованої плати та, відповідно, додаткових фінансових витрат споживача, що може призвести до ущемлення його інтересів.
- (124) Водночас, відсутність у договорах умов, які визначають коло обов'язків виконавця та його відповідальності, може призвести до невиконання, неналежного виконання (тобто, виконання з порушення умов, визначених змістом договору) виконавцем своїх обов'язків, уникнення ним відповідальності за порушення умов договору.
- (125) Відділенням за результатом аналізу, до прикладу, договору з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами від 22.01.2024 № 1055, укладеного КП «СОМ» з автомобільним гаражним кооперативом «Сигнал-2», який є чинним, виявлено невідповідності, зокрема, Типовому договору з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, форма якого затверджена Постановою КМУ № 835 (інформація наведена у Таблиці 4).

Таблиця 4

<i>Умови Типового договору (типовий договір з колективним споживачем про надання послуг з управління побутовими відходами)</i>	<i>Умови договору в редакції КП «СОМ»</i>	<i>Наслідки невідповідності умовам Типового договору</i>
<p>Абзац четвертий пункту 22 «Відповідальність сторін за порушення договору»: у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості виконавець здійснює перерахунок вартості послуги, а також сплачує колективному споживачеві неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка середньодобової вартості споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуги), за кожен день ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості (за виключенням нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалася ліквідація наслідків аварій або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуги, що виникли з вини колективного споживача)</p>	<p>Абзац четвертий пункту 22 «Відповідальність сторін за порушення договору»: у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості виконавець здійснює перерахунок вартості послуги, а також <u>на письмову вимогу</u> сплачує колективному споживачеві неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка середньодобової вартості споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуги), за кожен день ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості (за виключенням нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалася ліквідація наслідків аварій або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуги, що виникли з вини колективного споживача)</p>	<p>Наявність в договорах відповідної умови в редакції виконавця зменшує обсяг відповідальності виконавця, зокрема відповідальність виконавця у вигляді сплати колективному споживачеві неустойки (штрафу) настає <u>лише за певних умов</u>, а саме на <u>письмову вимогу</u> колективного споживача щодо сплати неустойки (штрафу).</p> <p>Застосування умови в такій редакції може призвести до уникнення виконавця від відповідальності за порушення умов договору у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів</p>

- (126) Таким чином, КП «СОМ» в 2024 році уклало договори з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, які є чинними, що не відповідають формі Типового договору з колективним споживачем про надання послуги з управління побутовими відходами, затвердженій Постановою КМУ № 835, що звужує коло обов'язків виконавця та його відповідальності за порушення умов цих договорів.
- (127) Звуження в договорах обсягу обов'язків виконавця може призвести до уникнення ним відповідальності (зокрема, якщо колективний споживач письмово не вимагатиме сплатити неустойку (штраф) за порушення умов договору у разі ненадання послуги, надання її не в повному обсязі або невідповідної якості, що може призвести до ущемлення інтересів колективного споживача.
- (128) Відповідно до положень статті 179 ГК України, яка визначає загальні умови укладання договорів, що породжують господарські зобов'язання, Кабінет Міністрів України, уповноважені ним або законом органи виконавчої влади, державні органи та органи державної влади можуть рекомендувати суб'єктам господарювання орієнтовні умови господарських договорів (примірні договори), а у визначених законом випадках - затверджувати типові договори. При укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі, зокрема типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим державним органом або органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.
- (129) Статтею 184 ГК України регламентовано, зокрема, що укладення господарських договорів на основі типових договорів повинно здійснюватися з додержанням умов, передбачених статтею 179 цього Кодексу, не інакше як шляхом викладення договору у вигляді єдиного документа та відповідно до правил, встановлених нормативно-правовими актами щодо застосування типового договору.
- (130) З огляду на зазначене, КП «СОМ» повинно укладати зі споживачами договори про надання послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів, відповідно до типових договорів, не відступаючи від їх змісту, тобто не зменшуючи обсягів прав споживача, обов'язків виконавця та його відповідальності за порушення умов договору.
- (131) Дії КП «СОМ», які полягають в укладенні після 15.08.2023 та в 2024 році зі споживачами (індивідуальними та колективними) договорів про надання послуги з управління побутовими відходами, які є чинними, що не відповідають умовам типових договорів, можуть призвести до ущемлення прав та інтересів споживачів.

7. Антиконтентні наслідки дій КП «СОМ»

- (132) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополієм (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополієне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (133) Унаслідок укладення після 15.08.2023 та в 2024 році зі споживачами договорів про надання послуги з управління побутовими відходами, які не відповідають умовам типових договорів, зменшилися обсяги прав споживачів, обов'язків виконавця та його відповідальності за порушення умов цих договорів, що може призвести до порушення прав та ущемлення інтересів споживачів.

- (134) Така поведінка КП «СОМ» є можливою лише внаслідок відсутності вибору для споживачів інших виконавців послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.
- (135) З огляду на зазначене, завдяки ринковій владі КП «СОМ» має можливість нав'язувати споживачам умови договорів, які не передбачені нормами чинного законодавства, для можливості отримання послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів, що, в тому числі, може мати наслідком обмеження прав та ущемлення інтересів споживачів послуги.
- (136) Така поведінка притаманна саме монопольному утворенню, оскільки у взаємовідносинах із суб'єктом господарювання, який має монополювальну владу, споживачі його послуг знаходяться з ним у нерівних умовах, змушені погоджуватись на всі вимоги та умови для можливості отримання послуг та фактично позбавлені захисту своїх прав та законних інтересів.

8. Неможливість вчинення КП «СОМ» дій за умов існування значної конкуренції на ринку

- (137) Наявність у суб'єкта господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку не є протиправним, однак такий суб'єкт господарювання має усвідомлювати можливість певного обмеження своєї діяльності з точки зору дотримання законодавства про захист економічної конкуренції, визначати свою поведінку на основі пріоритету прав споживачів та у будь-якому разі не створювати умови, які породжують або можуть породжувати порушення їх прав та ущемлення інтересів.
- (138) Дії КП «СОМ» були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, оскільки КП «СОМ», відчуваючи конкурентний тиск, прагнуло б задля утримання споживачів укладати договори у відповідності до чинного законодавства, а споживачі, у разі незадоволення умовами договорів, мали б змогу обрати інше підприємство – надавача відповідних послуг.

9. Висновки

- (139) Відповідно до частини третьої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (140) Зловживання монопольним (домінуючим) становищем відповідно до пункту 2 статті 50 цього Закону визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (141) Ураховуючи, що КП «СОМ» на ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів в період з 14.04.2023 по червень 2024 року в територіальних (географічних) межах м. Вознесенська, с. Ракове та с. Новогригорівка Вознесенського району Миколаївської області мало ознаки монопольного (домінуючого) становища, дії КП «СОМ», які полягають в укладенні після 15.08.2023 та в 2024 році зі споживачами договорів про надання послуги з управління побутовими відходами, які не відповідають умовам типових договорів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами», яка діяла на момент укладення договорів, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної

конкуренції на ринку послуги з управління побутовими відходами в частині збирання та перевезення побутових відходів.

- (142) Згідно з частиною першою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.

Ураховуючи наведене, з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, керуючись пунктом 10 частини п'ятої статті 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», частиною першою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», підпунктом 13 частини першої пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482, зі змінами та доповненнями, адміністративна колегія Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

РЕКОМЕНДУЄ:

комунальному підприємству «Санітарна очистка міста» (ідентифікаційний код юридичної особи «Інформація з обмеженим доступом»; місцезнаходження: «Інформація з обмеженим доступом») припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, викладені у цих рекомендаціях, зокрема, шляхом:

- укладення зі споживачами договорів про надання послуги з управління побутовими відходами у відповідності до вимог типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами»;
- інформування споживачів, з якими укладено договори про надання послуги з управління побутовими відходами, умови яких не відповідають типовим договорам, про можливість переукладання та/або внесення змін у відповідності до типових договорів.

Зазначаємо, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органом, якому вони надані.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити Південне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **упродовж трьох місяців з дня їх отримання** з наданням документів, підтверджуючих виконання рекомендацій.

Голова Колегії

Андрій БОРИСЕНКО